

Україна: Меморандум про економічну і фінансову політику

I. Розвиток ситуації за останній період та подальший прогноз

1. На початку 2015 р. спад економічної активності продовжився. Із посиленням конфлікту на сході в січні-березні відбулось різке скорочення промислового виробництва, будівництва і роздрібною торгівлі швидшими, ніж очікувалось, темпами. Відповідно, реальний ВВП в першому кварталі знизився на 17,2 відсотки, що приблизно на 1¼ процентні пункти більше, ніж передбачено програмою.

2. Відбулось неочікувано високе зростання інфляції, що стало відбитком різкого падіння обмінного курсу в лютому. Після того, як у лютому вартість гривні зменшилася майже вдвічі, в березні-травні вона покращила свої позиції услід за посиленням монетарної політики та адміністративних заходів. За останні тижні гривня стабілізувалась на рівні приблизно 21–23 грн/ дол. США – в цілому, як прогнозувалось за програмою. В квітні інфляція споживчих цін у річному вимірі прискорилась до 61 відсотка порівняно з аналогічним періодом минулого року, що є віддзеркаленням швидкого переносу (pass-through) суттєвого послаблення обмінного курсу та різкого зростання цін на енергоносії.¹ Однак, із посиленням гривні ціни на імпорتنі товари почали знижуватись, тоді як підвищення цін на товари, що не беруть участь в міжнародній торгівлі, залишається помірним. Це вказує на те, що різке зростання інфляції здебільшого пояснюється разовою зміною рівня цін, а не активізацією основних інфляційних тисків, що стримуються слабкою економікою. І насправді, червнева інфляція скоротилась до 0.4 відсотки місяць до місяця (57½ відсотків рік до року) – значною мірою згідно очікувань.

3. Хоча послаблення показника дефіциту поточного рахунку було дещо більшим, ніж очікувалось, загальний платіжний баланс залишається на рівні, що відповідає програмі. Зниження внутрішнього попиту і посилення обмежень для імпорту, що були запровадженні до набуття чинності програми, призвели до скорочення імпорту. В той же час, експорт також був нижчим, оскільки спалах конфлікту в січні-лютому напряду вплинув на ключові експортні галузі, умови торгівлі виявилися гіршими за очікування, а також скоротилась репатріація експортної виручки. Попри це, платіжний баланс залишається на рівні, що відповідає програмі, а резерви на кінець березня сягнули 10.3 млрд. дол. США наприкінці червня услід за першою купівлею в межах механізму розширеного фінансування, наданням допомоги з інших офіційних джерел та придбанням валюти Національним банком.

4. Макроекономічний прогноз був актуалізований з метою відобразити зміни, що відбулись за останній час.

¹ По тому, Державна служба статистики прийшла до висновку, що ефект збільшення тарифів на газ у квітні був переоцінений на 4 відсоткових пункти і переглянула відповідним чином методологію обчислення ІСЦ згідно рекомендацій технічної місії МВФ. Цей перегляд дасться взнаки при обрахунку ІСЦ у жовтня-листопаді, коли повернеться двоставкова структура тарифу на газ.

- **Зростання** на 2015 р. було переглянуто в бік зниження до -9 відсотків (порівняно із -5½ відсотками на етапі затвердження програми розширеного фінансування) під впливом погіршення промислового виробництва, жорсткіших умов кредитування і згортання експорту, оскільки виявилось, що через конфлікт на сході пропозиція була обмежена більше, ніж очікувалось. Прогнозні показники на 2016–2020 рр. не змінюються порівняно з показниками програми.
- **Інфляція** наприкінці 2015 р. прогнозується на рівні 46 відсотка порівняно із 27 відсотками на момент затвердження Програми розширеного фінансування. Це значним чином спричинене разовими ефектами переносу суттєвого зниження обмінного курсу у лютому 2015 р. За прогнозом із затуханням разових ефектів і стабілізацією економіки в 2016 р. інфляція піде на спад і знизиться приблизно до рівня 12 відсотків.
- **Платіжний баланс:** Очікується, що дефіцит поточного рахунку зросте до 1,7 відсотків від ВВП порівняно з 1,4 відсотками від ВВП на момент затвердження програми. Прогнозні показники як експорту, так і імпорту скоротились більше, ніж початково очікувалось. Це віддзеркалює головним чином гірші за очікування умови торгівлі. Більший дефіцит поточного рахунку компенсується кращим, ніж очікувалось, станом фінансового рахунку, що спричинено значною реструктуризацією приватного боргу, нижчим за очікуванням впливом іноземної валюти з банківської системи, зростанням прямих іноземних інвестицій, частково пов'язаних з рекапіталізацією банків. Таким чином, загальний платіжний баланс залишається незмінним.

II. Переглянуті напрямки політики за програмою

5. На цьому тлі для утримання програми на зазначеному курсі ми адаптували програмні напрямки економічної політики відповідно до потреби стабілізації економіки і відновлення зростання. Для цього ми й надалі дотримуватимемося режиму гнучкого обмінного курсу та накопичуватимемо резерви згідно з програмою. Допоки не відбудеться надійна стабілізація фінансових умов, контроль руху капіталу та інші обмежувальні валютні заходи, в основному, залишатимуться. Разом з тим, ми підготували дорожню карту з урахуванням умов для відмови від цих обмежувальних заходів, оскільки стабільність відновлена і довіра повертається. Ми продовжимо реалізацію стратегії врегулювання банків, що узгоджується із забезпеченням належної рекапіталізації банків та поступовим скороченням кредитування пов'язаних осіб. Ми також надалі проведимо реформи, спрямовані на забезпечення високого рівня якості фіскального коригування. Ми, як і раніше, налаштовані на успішне здійснення боргової операції, що узгоджується із фінансуванням в межах програми та цільовими показниками боргової стійкості. Покращення фінансового стану НАК «Нафтогаз» через збільшення цін на енергоносії і здійснення структурних реформ в енергетичному секторі залишається пріоритетним напрямком. І насамкінець, ми докладемо зусиль для покращення в Україні умов для підприємництва та посилення системи управління.

А. Грошово-кредитна і валютно-курсова політика

6. Ми й надалі рішуче налаштовані на зниження інфляції і підтримку гнучкого обмінного курсу, нарощуючи при цьому резерви НБУ. У цьому зв'язку конкретні заходи включатимуть:

- a. **Відновлення резервів.** Будуть надалі докладатись зусилля для відновлення сильної міжнародної резервної позиції згідно з програмою. НБУ надалі поглинати надмірну пропозицію на валютному ринку і продаватиме валюту лише для забезпечення здійснення зовнішніх платежів центральним урядом і уникнення неупорядкованості на ринку. НАК «Нафтогаз України» наразі задовольняє свої потреби у валюті шляхом запозичень і купівлі на ринку. Нещодавнє подовження до 2018 р. своєї лінії з Народним банком Китаю на суму еквівалентну 2,4 млрд. дол. США допоможе зменшити наші потреби у валюті і посилити платіжний баланс. Для послаблення тиску на резерви Міністерство фінансів буде докладати зусиль для пролонгації внутрішніх валютних боргових зобов'язань Уряду, принаймні, за ставкою, передбаченою в межах програми, пропонуючи прийнятні відсоткову ставку та умови погашення. (ТМУ, Розділ 1А).
- b. **Підготовка до відміни адміністративних заходів.** Тимчасові адміністративні заходи сприяли стримуванню тиску на платіжний баланс. Ми очікуємо, що наша програма політики та фінансова підтримка міжнародної спільноти приведе до сталого поліпшення платіжного балансу, фінансової стабільності і відновлення довіри вкладників та інвесторів, що створить підґрунтя для безпечної відміни цих адміністративних заходів у належний спосіб. У цьому зв'язку ми розробили дорожню карту і розпочнемо поступово і зважено її реалізовувати, тільки-но будуть створені такі попередні передумови:
- Успішне завершення боргової операції згідно з цілями, визначеними в пар. 26 МЕРП від 27 лютого 2015 р.;
 - Проведення рекапіталізації банків в повному обсязі за результатами діагностичного обстеження 2014 р.;
 - Цільовий рівень чистих міжнародних резервів НБУ (ЧМР) як визначено в дорожній карті першого етапу лібералізації; та
 - Повний перехід НАК «Нафтогаз України» до придбання валюти на міжбанківському ринку (тобто, невикористання в подальшому резервів НБУ).

7. Метою грошово-кредитної політики буде скорочення інфляції до рівня нижче 10 відсотків. Наразі характер грошово-кредитної політики зберігає свою відповідність з огляду на наш прогноз базової інфляції на найближчий термін та поточні інфляційні очікування (15-20 відсотків на рік до червня 2016 року). Утримання відсоткової ставки політики на позитивному рівні у реальному вимірі на короткострокову перспективу має принципове значення для досягнення, через операції на відкритому ринку, наших

попередніх цільових показників ЧМР/ЧВА та «заякоріння» інфляційних . НБУ здійснюватиме пильний моніторинг даних, що надходять, щоб бути впевненим в тому, що інфляція уповільнюється згідно з прогнозом і друга хвиля ефекту від зниження обмінного курсу і суттєвого підвищення цін на енергоносії стримується. Якщо інфляційні очікування будуть добре «заякореними», інфляція під контролем, а стабільність валютного ринку посилюватиметься, ми розглянемо можливість послаблення монетарної політики на більш пізніх етапах 2015 р. для сприяння економічній активності. І навпаки, якщо, попри наші очікування, інфляція знову зростатиме або знову виникнуть потужні тиски в напрямку зниження обмінного курсу, ми зробимо політику жорсткішою, наскільки це необхідно, для врегулювання цих негативних змін.

8. Для підтримки реалізації грошово-кредитної політики ми надалі будемо прагнути: Для виконання цього завдання ми надалі будемо прагнути: (i) подальшого поліпшення грошово-кредитної політики та операційної бази НБУ; (ii) посилення інституційної основи та підвищення ефективності НБУ, в тому числі забезпечення його міцного балансу; а також (iv) посилення фокусу у підзвітності НБУ та комунікаціях з ринком і широким загалом для кращого спрямування їх рішень та інфляційних очікувань. У цьому зв'язку:

- **Для посилення інституційної основи та ефективності Верховна Рада України ухвалила зміни до Закону України «Про Національний банк України».** Зміни перетворюють Правління на Виконавчий комітет – у складі Голови і Заступників Голови – що відповідатиме за формулювання фінансової, грошово-кредитної і валютно-курсової політики. Ці зміни також посилюють наглядові повноваження Ради НБУ та особисту автономію членів Ради. Позаяк термін ухвалення цих змін не був свого часу дотриманий (структурний маяк не було виконано станом на кінець квітня), Парламент ухвалив ці зміни (Закони 2742 і 2743) у якості попереднього заходу.

В. Політика у фінансовому секторі

9. Нашим основним пріоритетом на найближчу перспективу залишається відновлення стабільності та довіри у фінансовому секторі. Для цього ми продовжуємо вживати заходів з метою: (i) стабілізації банківської системи через пруденційне надання Національним банком ліквідності під забезпечення заставою і пильний моніторинг стану ліквідності банків; (ii) зміцнення нашої нормативної регуляторної та наглядової бази, і (iii) оновлення і реалізації нашої стратегії врегулювання банків. Зокрема, ми прийняли законодавчі зміни (Закон № 218) з метою посилення відповідальності власників за неплатоспроможність банку в разі вчинення неналежних дій і зміцнили повноваження НБУ вимагати від банків виявлення і зменшення надмірних концентрацій ризику, що виникають внаслідок кредитування пов'язаних осіб. Ми успішно завершили перший етап рекапіталізації банків (охоплює найбільші 35 банків) і продовжуємо упорядковувати

систему, виводячи з ринку неплатоспроможні та нежиттєздатні банки. Загалом, ми працюємо на п'яти фронтах, щоб відновити довіру у фінансовому секторі шляхом (i) вжиття рішучих заходів для моніторингу та істотного скорочення обсягів кредитування пов'язаних осіб; (ii) зміцнення нашої стратегії рекапіталізації та врегулювання банків; (iii) посилення системи корпоративного управління і фінансових показників у ФГВФО та державних банках; (iv) поліпшення існуючої системи для вирішення питань проблемних кредитів; а також (v) реформування ринку цінних паперів

Вжиття рішучих заходів для моніторингу та істотного скорочення обсягів кредитування пов'язаних сторін

10. Ми ініціювали перегляд позик пов'язаним особам банків і надалі зміцнюємо нашу спроможність здійснювати моніторинг таких ризиків. До 15 червня 10 найбільших приватних банків надали звіти про обсяги кредитування пов'язаних осіб згідно з вимогами нової нормативно-правової бази. Більш того, незалежні аудиторські фірми вже почали аналізувати ці звіти на основі технічного завдання (ТЗ), наданого НБУ за підтримки співробітників МВФ і Світового банку. Для подальшого сприяння процесу перегляду і моніторингу пов'язаних сторін ми:

- a. **створимо комітет з метою спостереження за процесом перегляду.** До кінця липня НБУ створить комітет у складі Першого заступника Голови та керівників Управління спеціального моніторингу (УСМ), Департаменту інспектування банків, Департаменту безвиїзного нагляду та Департаменту ліцензування банків. До складу комітету також входитимуть спостерігачі від МВФ і Світового банку. Постанова, якою буде створений Комітет, буде погоджена із працівниками МВФ і Світового банку. Комітет розглядатиме і затверджуватиме результати детального аналізу операцій пов'язаних осіб банку і надаватиме пропозиції Правлінню НБУ щодо затвердження або не затвердження планів зменшення обсягів кредитування пов'язаних осіб.
- b. **зміцнимо спроможність НБУ проводити моніторинг.** До кінця липня НБУ оцінить свої потреби в інформації та погодить меморандуми про взаєморозуміння з органами, які ведуть державні реєстри, а також з іншими регуляторними органами фінансового сектору з метою обміну основними даними про підприємства, у тому числі про основних акціонерів, вище керівництво і майно, які зможе використовувати Управління спеціального моніторингу для виявлення пов'язаних осіб. Крім того, не пізніше, ніж до кінця липня НБУ забезпечить достатні кошторисні асигнування, щоб УСМ повноцінно працював до кінця вересня.

11. НБУ також працює над зміцненням свого потенціалу у сфері нагляду, а також інших аспектів ринкової дисципліни. Зокрема, ми:

- a. прагнемо затвердження Верховною радою змін до банківського законодавства, які мають на меті створення кредитного реєстру в НБУ до кінця вересня 2015 року. Для цього до Верховної Ради було подано погоджений із працівниками МВФ законопроект. Окрім іншого, цей законопроект вимагатиме від банків повідомляти НБУ докладну інформацію про їхніх позичальників; законопроектом також буде передбачено, що

ФГВФО повинен забезпечити, щоб банки із спеціальною адміністрацією та у стані ліквідації були зобов'язані продовжувати подавати звітність щодо ситуації з виплатами позичальників з тим, щоб загальний обсяг кредитів, наданих такими банками, не знижувався раптово у разі їх виведення з ринку.

- b. надаємо інструкції банкам щодо повного переходу на МСФЗ як для цілей фінансової звітності, так і для бухгалтерського обліку повсякденних операцій банків не пізніше кінця грудня 2015 року. Ми також посилюємо наші дискреційні наглядові повноваження, щоб вимагати більш високої капіталізації банків у разі, коли застосування правил бухгалтерського обліку до формування резервів за позиками не забезпечить вчасного врегулювання кредитного ризику. З цією метою до кінця вересня 2015 року, за технічної підтримки працівників МВФ, ми завершимо перегляд відповідних нормативних документів з метою забезпечення того, що потенційне застосування нами таких повноважень є пруденційним, прозорим та відповідає кращим зразкам міжнародної практики.

Посилення стратегії рекапіталізації та врегулювання банків

12. НБУ здійснює ретельний моніторинг впровадження планів рекапіталізації банків та проведе актуалізацію оцінок для виявлення нових збитків. З 18 найбільших банків, які за результатами діагностичного обстеження 2014 року визначені такими, що мають потреби в капіталі, п'ять не змогли представити достовірні плани рекапіталізації і були виведені з ринку ФГВФО, дванадцять банків виконали свої плани рекапіталізації, як це було погоджено з НБУ, а один великий банк має залучити 2,5 млрд. грн. червня шляхом продовження позики субординованого боргу, термін дії якої збігає цього вересня². Враховуючи надзвичайні події протягом періоду з минулого року, 24 квітня ми розпочали новий раунд діагностичного обстеження (перегляд якості активів і стрес-тестування) на основі технічного завдання, погодженого із співробітниками МВФ і Світового банку, щоб визначити втрати від девальвації обмінного курсу, що перевищила очікування, та конфлікту на сході. Результати щодо найбільших 10 банків і наступних 10 банків будуть доступними наприкінці серпня і наприкінці жовтня 2015 року відповідно. Плани рекапіталізації для кожного банку будуть готові протягом трьох місяців після того, коли банк отримає від НБУ остаточну оцінку потреби у капіталі. Кожен з банків, що опиниться за результатами діагностики у від'ємній зоні капіталу, має повернутися на позитивну територію у контексті власних рекапіталізаційних планів з дотриманням аналогічних часових параметрів, себто протягом трьох місяців після отримання остаточної оцінки потреби у капіталі. В цей час такі банки підлягатимуть посиленним вимогам нагляду, включно із фізичним (in situ) перебуванням працівників НБУ у приміщенні банку. Окрім того, ці банки приведуть в післядіагностичний період свої коефіцієнти покриття ризиків (capital-assets ratio)

² Щоби забезпечити довіру до процесу рекапіталізації, акціонери цього банку заблокували в цьому банку кошти обсягом в 2.5 млрд грн.. які невідкладно конвертуються у субординований борг до 30 вересня на випадок, якщо заплановане продовження позики субординованого боргу (дія якої добігає завершення 30 вересня) не відбудеться, або якщо продовжена позика не відповідатиме критеріям для зарахування у якості капіталу банку. Це зобов'язання з боку кредиторів є остаточним і не підлягає відкликанню.

щонайменше до 5 відсотків протягом 6 місяців після того, як плани їх рекапіталізації будуть схвалені НБУ. Ми дозволимо життєздатним, однак недокапіталізованим банкам тимчасово функціонувати з рівнем капіталу менше 10 відсотків зважених на ризики активів з тим, щоби нормативна вимога достатності капіталу на рівні 10 відсотків (CAR) поступово відновилася до кінця грудня 2018 року. Для підтримки зусиль, спрямованих на реструктуризацію банків, ми:

- a. створили Керівний комітет (КК) для спостереження за результатами діагностичного обстеження. Керівний комітет розпочне розгляд звітів стосовно найбільших 10 банків і 10 наступних банків до середини серпня і середини вересня, відповідно; і
- b. виявили групу потенційно проблемних невеликих банків на основі кількісних критеріїв і даних наглядового фінансового моніторингу в рамках нашої діяльності з виявлення нових слабких місць у банківській системі для своєчасного їх врегулювання та запобігання неплатоспроможності банків. Ми плануємо і надалі зміцнювати наш інструментарій з метою упередження проблем, для чого до кінця серпня 2015 року ми плануємо завершити оцінку нашого комплексу показників, що використовуються для виявлення проблем, на предмет їх дієвості, та ефективності заходів, спрямованих на виправлення ситуації.

13. Ми вдосконалюємо планування на випадок непередбачених обставин, щоб звести до мінімуму бюджетні витрати, пов'язані з ризиками погіршення ситуації. Для цього НБУ і Мінфін погодили з працівниками МВФ і Світового банку комплекс стратегічних та операційних принципів, які будуть керівними при врегулюванні системно важливих банків. Цими принципами встановлено, що:

- a. підстави для початку процесу врегулювання банку мають бути прозорими і чітко обґрунтованими у законі.
- b. НБУ і Мінфін будуть відігравати провідну роль в оцінці попередніх варіантів врегулювання, беручи до уваги критерії життєздатності, в тому числі солідарну відповідальність недепозитних незабезпечених кредиторів відповідно до кращих зразків міжнародної практики;
- c. може виникнути необхідність негайно замінити основних керівників на незалежних досвідчених банкірів;
- d. значну суму позик можливо доведеться повністю забезпечити резервами або вивести з балансу, щоб забезпечити життєздатність банку, отже існує необхідність розглянути питання про переведення таких активів у спеціалізований підрозділ (бажано в рамках банків), щоб забезпечити швидке відновлення економічної вартості активів;
- e. державні кошти використовуються для поповнення капіталу на ринкових умовах з метою приведення нормативу достатності капіталу банку принаймні до 10 відсотків або до середнього показника по групі аналогічних банків, залежно від того, яке з цих значень є меншим. Це буде містити ризик того, що системний банк, рекапіталізований за рахунок державних коштів, може скористатися своїм високим рівнем капіталу, щоб несправедливо залучати депозити з інших банків; і

- f. Раді з питань фінансової стабільності необхідно розробити стратегію комунікацій, щоб пояснити громадськості, як зазначені заходи захищають вкладників і допомагають відновити фінансову стабільність.

14. Ми гарантуємо, що наша правова база сформована так, щоб сприяти впровадженню програми. Для цього ми забезпечимо прийняття законодавства з метою:

- a. гарантування того, щоби законом було передбачено, що звернення до судової системи з боку боржника, якого НБУ відніс до категорії пов'язаних сторін банку, не зупиняє процесу зменшення цим банком обсягів надлишкового кредитування інсайдерів (**попередній захід**). Закон, що посилює незалежність та інституційну спроможність НБУ (параграф 8), вже містить в собі відповідні поправки;
- b. подальшого посилення нашої спроможності здійснювати моніторинг, реструктуризацію, і врегульовувати проблемні і неплатоспроможні банки. У цьому зв'язку ми:
 - I. уточнили і положення в законодавстві, щоб сприяти врегулюванню системних банків, у тому числі шляхом уповноваження ФГВФО на надання дозволу на застосування солідарної відповідальності незабезпечених недепозитних кредиторів до того, як використовуються державні кошти для рекапіталізації системних банків, а також забезпечення тісної координації між ФГВФО, Мінфіном і НБУ у питаннях варіантів для врегулювання банків;
 - II. посилили повноваження ФГВФО з метою прискорення процесу врегулювання, оперативного повернення вкладів, запобігання участі колишніх власників банку в придбанні інших банків, а також консолідація в межах ФГВФО заходів з управління активами, отриманих від банків у процесі ліквідації, для поліпшення відновлення економічної вартості активів;

Посилення корпоративного управління та показників фінансової діяльності ФГВФО та державних банків

15. Ми продовжимо вживати заходів з метою поліпшення виплат вкладникам, забезпечення процесу врегулювання банків за найменшою вартістю і використання перспектив відновлення економічної вартості активів неплатоспроможних банків. У зв'язку з цим ми: (i) збільшимо з трьох до п'яти років строки для завершення процесу ліквідації банку; (ii) створимо централізований підрозділ для поліпшення відновлення економічної вартості активів; і (iii) завершили технічне завдання з проведення фінансово-правової експертизи (форензик аудит) неплатоспроможних банків і перебуваємо у пошуку коштів для початку тендерних процедур з відбору аудиторських фірм, що мають розпочатися не пізніше серпня 2015 р. . ФГВФО розробить план дій, щоб ініціювати негайне покриття збитків банків за рахунок коштів акціонерів, якщо з'ясується їхня провина у неплатоспроможності банків. Щодо несистемних банків, ФГВФО почне підготовку до їх приймання під свій контроль і управління, у тому числі завчасне підтвердження даних про депозити, і попередню кваліфікацію учасників торгів з метою поліпшення своєчасності виплат вкладникам. Крім того, банки, що відповідають певним критеріям, будуть

автоматично ліквідовані, а період часу для тимчасової адміністрації буде скорочено, щоб зменшити погіршення стану активів, яке відбувається в рамках нинішнього тривалого процесу адміністрування.

16. Мінфін також розробить план щодо поліпшення результатів фінансової діяльності та моніторингу більшості державних банків. Ми працюємо над стратегічним планом для зміцнення корпоративного управління та фінансової діяльності державних банків і запросили підтримуваного МВФ експерта для здійснення оцінки плану на основі кращих зразків міжнародної практики. З урахуванням рекомендацій експерта ми завершимо розробку нашого плану і опублікуємо його до кінця вересня 2015 року разом з графіком його реалізації.

Покращення існуючої системи врегулювання питання проблемних позик

17. Ми докладаємо зусиль для зміцнення системи врегулювання питань негативно класифікованих активів та неплатоспроможності підприємств. За підтримки з боку місії технічної допомоги МВФ від березня 2015 року, ми визначили комплекс реформ, необхідних для зміцнення нашої правової бази для реструктуризації заборгованості підприємств на основі передової міжнародної практики і досвіду різних країн. Основні напрямки реформи, як їх визначено місією технічної допомоги, повинні включати:

- a) поліпшення режиму неплатоспроможності підприємств з метою: (a) зниження бар'єрів для доступу кредитора, (b) розширення участі та захисту забезпечених кредиторів та повноважень кредиторів щодо прийняття рішень загалом, (c) спрощення процесу для обмеження можливостей для оскаржень та іншої тактики затягування, (d) захисту фінансів після подачі клопотання, (e) розробки процедури продажу для максимізації ліквідаційної вартості та (f) зміцнення вимог щодо повернення раніше виплачених сум і виконавчого правила договору, щоб краще захистити майнову масу в справах щодо неплатоспроможності;
- b) усунення податкових перешкод для реструктуризації заборгованості; і
- c) посилення правих режиму забезпечення повернення кредитів, в тому числі використання позасудових механізмів впливу, обмеження оскаржень і зменшення необхідності багаторазової оцінки вартості.

- Для розробки необхідного законодавства, ми сформуємо до кінця серпня міжвідомчий комітет за участю представників усіх відомств, компетентних у зазначених сферах, спеціально призначену провідну установу і секретаріат. Після цього ми підготуємо до кінця листопада перший законопроект, проведемо до кінця грудня семінар із зацікавленими сторонами для виявлення їхніх поглядів щодо законопроекту і до кінця січня представимо остаточний проект закону у Верховну Раду. Ми отримаємо схвалення Верховною Радою законопроектів щодо змін до закону про банкрутство, Податкового Кодексу, закону про іпотеку та Господарського та Цивільного Кодексів, щоби вирішити питання, порушені вище в (a), (b) та (c) та у рамках консультацій з працівниками МВФ до кінця березня 2016 року (**структурний маяк**).

18. Робота над альтернативним позасудовим механізмом реструктуризації боргу також триває. За технічної допомоги ЄБРР і Світового банку ми домоглися значного прогресу в розробці скоординованої системи позасудової реструктуризації боргу підприємств («Київський підхід») відповідно до передової міжнародної практики, що включає принципи Міжнародної асоціації професіоналів у сфері реструктуризації, неплатоспроможності та банкрутства (INSOL) і Стамбульській підхід. Необхідна законодавча база буде подана до Верховної Ради до кінця вересня 2015 року і прийнята до кінця жовтня 2015 року.

19. Ми здійснюємо кроки з метою полегшення реструктуризації іпотечних кредитів у іноземній валюті шляхом проведення добровільних переговорів між позичальниками і банками. Одинадцять банків підписали меморандум з НБУ про добровільну реструктуризацію іпотечних кредитів, а інші банки із значними портфелями розглядають можливість підписання такого документа. Крім того, Верховна Рада прийняла у травні 2015 року зміни до Податкового кодексу, які надають позичальникам звільнення від оподаткування доходів, пов'язаних з частковим прощенням боргу, і можливість банкам відносити відповідні збитки на витрати. До кінця липня 2015 року НБУ, після консультації з працівниками МВФ та зацікавленими сторонами, видасть Кодекс поведінки, щоб скерувати добровільні переговори, реструктуризацію боргу і процес оскаржень.

Реформування ринку цінних паперів та інші небанківських установ

20. Ми налаштовані на реформування регулювання та нагляду за ринком цінних паперів. Для забезпечення належного функціонування українського ринку цінних паперів, необхідно здійснити його суттєву перебудову та забезпечити ретельний нагляд. Однак, запроваджений 2014-го року мораторій, що стосується більшості державних органів, у т.ч. Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, на проведення ними виїзних інспекцій та розслідувань у організаціях, що є суб'єктами їхнього регулювання, може підірвати спроможність Комісії щодо виявлення ризиків та зловживань. Щоби позбутися цієї проблеми, ми до кінця вересня 2015 року припинимо дію мораторію на перевірки, що провадяться Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. До кінця серпня 2015 року, скориставшись технічною допомогою міжнародних донорів, ми сформуємо чіткий план дій, що міститиме заходи, націлені на приведення функціонування наших ринків капіталу, а також повноважень і незалежності регулятора у відповідність з оптимальною міжнародною практикою. Серед інших переваг, це могло б сприяти обмеженню можливостей уникнення від заходів контролю за капіталом з боку певних корпорацій.

С. Податково-бюджетна політика

21. Ми налаштовані зменшити дефіцит бюджету до рівня, необхідного для забезпечення сталого розвитку державного боргу у збалансований і соціально справедливий спосіб. У фокусі нашої стратегії коригування й надалі залишається консолідація на основі оптимізації видатків, спрямована на менший за розміром і більш ефективний уряд і сприяння росту системи оподаткування у дружній, ефективній і справедливий спосіб. Ми залишаємося відданими зменшенню *загального дефіциту сектору загальнодержавного управління і Нафтогазу* з 10,1% ВВП у 2014 році до 7,4% ВВП у 2015 році. Відповідно, ми прагнемо досягти первинного профіциту сектору загальнодержавного управління в 1,1 відсотка від ВВП у 2015 році і 1,6 відсотка від ВВП у середньостроковій перспективі. В той же час залишається пріоритетним забезпечення фінансового оздоровлення компанії Нафтогаз і відмова від державної підтримки компанії до 2017 року. Починаючи з бюджету на 2017 рік, будь-яка державна підтримка Нафтогазу буде здійснюватися відповідно до стандартів обліку ESA/GFSM, коли державна підтримка державних підприємств відображається як поточні субсидії. На додаток до наших фінансових зусиль і забезпечення рівня боргу на сталому рівні відповідно до поставленої цілі нижче 71 відсотків ВВП до 2020 року, ми продовжуємо переговори з кредиторами стосовно переоформлення заборгованості, які ми маємо на меті завершити до кінця вересня 2015 року.

22. Показник дефіциту сектору загальнодержавного управління станом на кінець березня було досягнуто з істотним запасом. У 1 кварталі 2015 року бюджет сектору загальнодержавного управління мав профіцит у 3,2 мільярдів гривень. Такого результату було досягнуто через суттєве зростання доходів, в основному, ПДВ — завдяки вищій, ніж прогнозована, інфляції та падінню обмінного курсу — й обмеження видатків, спричинених браком ліквідності на початку кварталу.

23. Оскільки, як очікується, фактори, що впливають на рівень доходів, до кінця року послабшають, цільові показники дефіциту бюджету на 2015 рік надалі є прийнятними. Оскільки обмінний курс ревальював у 2 кварталі, економіка залишається слабкою, а інфляція, як очікується, знижуватиметься, ми очікуємо уповільнення росту надходжень впродовж періоду, що залишився до кінця року. Ми плануємо спрямувати невелику прогнозовану суму перевищення доходів на (i) потреби національної безпеки, (ii) виділення достатніх коштів для виплат пенсій і соціальної допомоги вимушено переміщеним особам в результаті конфлікту на Сході, (iii) погашення заборгованості з відшкодування ПДВ, яка в останній час знову зросла, (iv) на підтримку поточних реформ судової системи та державної служби. Окрім того, Міністерство фінансів підготує план погашення залишків заборгованості перед надавачами комунальних послуг, яка виникла внаслідок встановлення тарифів нижче вартості надання послуг, що практикувалося державою. За підтримки парламентської більшості, ми налаштовані упередити ухвалення законів, що дисонують із завданнями та метою програми, включно із нещодавно зареєстрованими законопроектами у царині пенсійної реформи, раціоналізації видатків та реформи енергетичного сектору. У випадку ухвалення цих законопроектів, Кабінет Міністрів подасть Президенту пропозиції щодо вето і Президент їх заветує. Стосовно

потенційних нових законопроектів, що не узгоджуватимуться із завданням та метою програми, Кабінет Міністрів надаватиме до Парламенту свої заперечення.

24. Ми готуємо бюджет на 2016 рік відповідно до цілей програми. З цією метою ми прийматимемо заходи, необхідні для досягнення у 2016 році програмного цільового показника дефіциту у $3\frac{3}{4}$ відсотка від ВВП, що означатиме скорочення цього показника на $\frac{1}{2}$ відсоткових пункти порівняно з 2014 роком. Для того, щоб досягти цієї мети, забезпечити додаткові кошти на фінансування соціальної допомоги, пов'язаної цінами на енергоносії, і компенсувати очікуване суттєве падіння доходів (близько $2\frac{1}{4}$ % ВВП), спричинених закінченням терміну застосування тимчасового імпортного збору і меншого обсягу прибутку НБУ, що перераховується до бюджету, ми маємо на меті вжити заходів з підвищення доходів в розмірі $1\frac{1}{2}$ відсотка ВВП (в основному, за рахунок ПДВ та єдиного соціального внеску) та скорочення витрат на близько $1\frac{3}{4}$ відсотків ВВП. У бюджеті на 2016 рік ми намагатимемося стримати видатки сектору загальнодержавного управління на рівні 43,4 відсотки від ВВП. Конкретні заходи будуть включати:

- *ПДВ у сільському господарстві.* Ми плануємо до вересня подати в Парламент зміни до Податкового кодексу, що вводитимуть загальний режим оподаткування ПДВ у сільському господарстві, починаючи з 1 січня 2016 року. Цей захід забезпечить додаткові доходи обсягом приблизно 0,3 відсотка від ВВП.
- *Реформа Єдиного соціального внеску (ЄСВ).* Ми переглядаємо вплив змін, внесених у грудні 2014 року і березні 2015 року, щодо розрахунку ставок ЄСВ, на подання інформації про фактично виплачені зарплати. Такий аналіз допоможе розробити варіанти реформування ЄСВ. Конкретні характеристики реформованого ЄСВ буде розроблено у ході консультацій з експертами МВФ. Очікуємо збільшення надходжень принаймні на 0,5 відсотки ВВП у 2016 році завдяки проведенню цієї реформи.
- *Оподаткування природних ресурсів.* Ставки на видобуток корисних копалин (роялті), встановлені у липні 2014 року на видобуток газу і нафти, є завеликими за міжнародними стандартам і можуть зменшувати стимули до інвестицій у цю галузь. За допомоги експертів МВФ і у форматі тісних консультацій з представниками цієї галузі, ми розробимо зміни до Податкового кодексу для одночасного збереження надходжень і заохочення інвестицій в галузь. Ці зміни набудуть чинності з 1 жовтня 2015 року.
- *Реформа адміністрування доходів.* Реформа адміністрування доходів є надзвичайно важливим елементом наших більш широких реформаторських зусиль для зміцнення управління та покращення бізнес-середовища. За допомоги експертів МВФ ми розробили і затвердили узгоджену стратегію реформування системи адміністрування доходів і почали її реалізацію. Система спеціальних ПДВ-рахунків була започаткована як пілотний проект, починаючи з лютого 2015 року, і, ймовірно, вже долучилася до перевиконання планових показників надходжень. Ми запровадили цю систему в цілому по всій країні з 1 липня 2015 року, переглянувши її структуру, щоб переконатися, що вона не заблоковує оборотні капітали компаній, які сплачують ПДВ. Також слушно проходить і процес

переведення великих платників податків до офісу великих платників податків і оподаткування заможних приватних осіб. Ці реформи разом з нашими зусиллями щодо посилення контролю на митниці дозволять збільшити в 2016 році надходження приблизно на 0,3 відсотка від ВВП.

- *Державні закупівлі.* За підтримки Європейського Союзу ми впровадили систему електронних закупівель на основі пілотних проектів в різних урядових установах і на державних підприємствах. Ми працюємо над двома законами з питань закупівель, які сприятимуть повномасштабному запровадженню нової системи. Один закон — про спрощення процедур і правил задля спрощення процесу державних закупівель — буде представлений до Парламенту і ухвалений в першому читанні в червні 2015 року. Другий — про повномасштабне започаткування системи електронних закупівель — буде представлено Парламенту до кінця 2015 року. Після прийняття цих законів, система електронних закупівель буде впроваджена упродовж 2016-17 років по всьому державному сектору. По завершенню очікується, що ця реформа заощадить близько 20 відсотків від загального бюджету закупівель, причому, близько половини заощаджень надходитиме від посилення конкуренції, а друга – від прозорості процедур, спрямованих на скорочення витрат.
- *Пенсійна реформа.* Після проведення заходів з реформування, ухвалених у березні, що сприяли покращенню стійкості і справедливості пенсійної системи, ми будемо продовжувати втілення інших напрямів реформ для забезпечення фінансової сталості системи у середньостроковій перспективі. Для цього, за технічної допомоги від МВФ, ми переглянемо всі параметри нашої поточної солідарної системи і формат тих реформ, які допоможуть неухильно знижувати пенсійні видатки (відносно ВВП) вже у 2016 році. Серед іншого, варіанти реформи включатимуть скасування спеціальних пенсій, які створили невідповідно привілейовані групи пенсіонерів, і подальші більш суворі правила стосовно дострокового виходу на пенсію. Після того, як ці заходи, у поєднанні з поліпшенням дисципліни сплати пенсійних внесків допоможуть утворити достатньо великий і постійний простір для фінансування вартості обов'язкового компоненту накопичувального пенсійного забезпечення, ми розглядатимемо впровадження такої схеми. Ця черговість реформ також дозволить нам розробити і здійснити план посилення інституційних і технологічних передумов, а також передумов на ринку капіталу, що необхідні для безпечного, ефективного та прозорого функціонування фінансованих схем. Для цього, до кінця грудня 2015 року Верховна Рада ухвалить пакет пенсійної реформи, погоджений з експертами МВФ, у якому буде переглянуто параметри солідарної системи з метою забезпечення її більшої стійкості, скасовано спеціальні пенсії і закладено основи для прийняття накопичувальної системи, що стане доповненням до солідарної системи (**структурний маяк**).
- *Реформа охорони здоров'я.* Парламент вже затвердив законодавчі акти, які дозволяють здійснювати державні закупівлі ліків через організації під егідою ООН, і вже за декілька місяців перші закупівлі буде здійснено через нову систему. Інший пакет законодавства, що змінює основи державного фінансування сфери охорони здоров'я, незабаром буде подано до Парламенту.

- *Освітня реформа.* Зміни до законодавчої бази влітку цього року дозволять консолідацію мережі середніх загальноосвітніх шкіл. Органи місцевого самоврядування провадять аналіз мережі, щоби зробити висновки для її оптимізації. Згідно останньої на часі інформації, такі плани можуть зменшити кількість шкіл на 5 відсотків після закінчення навчального року 2015-16 років. Ми інвестуватимемо очікувані заощадження в цю галузь, модернізуючи інфраструктуру шкіл і класів і підтримуючи розвиток транспорту (шкільні автобуси) для учнів. Також ведеться процес раціоналізації вищої освіти і закладів професійно-технічної освіти.
- *Фонд заробітної плати.* Ми досягли прогресу в раціоналізації розміру бюджетної сфери, а наші програми стосовно заробітних плат і компенсацій посилено з урахуванням кількості звільнених працівників. Ми вже скоротили кількість зайнятих на 26 000 посад в 1 кварталі 2015 року і продовжуємо виконувати графік із запланованого зниження кількості працюючих на 3 відсотки за всіма бюджетними позиціями до кінця року.
- *Реформування системи соціальної допомоги.* Збільшення тарифів на газ й опалення до рівня відшкодування вартості витрат вимагає розробки ефективних і фінансово-доступних стратегій захисту вразливих сімей. За умови чинної системи пільг і прогнозованого зростання цін і тарифів, переважна більшість домашніх господарств — у тому числі, і таких, які мають статки вище середнього, — буде мати право на одержання значної соціальної допомоги наступного року. Реформування існуючої системи необхідно для того, щоб впоратися з очікуваним зростанням кількості заявників на отримання субсидій і стримати фінансові витрати одночасно із забезпеченням захисту вразливих сімей. Зокрема:
 - З 1 липня 2015 року ми запровадили прив'язку отримання пільг на споживання енергоносіїв до доходів. Зокрема, право на пільги по всіх категоріях пільговиків (окрім інвалідів, військовослужбовців, ветеранів військової служби та правоохоронних органів, та осіб, котрі постраждали від Чорнобильської катастрофи — у відповідності до Закону 76-III від 28 грудня 2014 року) було обмежено групою домогосподарств, чий щомісячний дохід на одну особу менше соціальної податкової пільги (1710 грн в 2015 році). Більше того, ми запровадимо необхідні законодавчі та регулятивні зміни для забезпечення з 1 грудня 2015 року правила, за яким категорії громадян, яким пільги у відповідності до Закону 76-III надаються з урахуванням середньомісячного доходу сім'ї могли обирати між програмою пільг та програмою субсидій, однак не обома.
 - До 31 липня 2015 року на базі поточних технічних можливостей ми забезпечимо централізовану систему моніторингу характеристик домогосподарств, що беруть участь у програмах пільг і пільг по ЖКГ (кількість одержувачів, оцінки доходу сім'ї, суми субсидій і т. д.). Наразі ми можемо отримувати більшу частину необхідної інформацію і розпочнемо користування системою з наявними показниками з тим, щоб до 1 жовтня 2015 року додати інші. Ми будемо регулярно аналізувати цю інформацію щоб упевнитися, чи дві існуючі програми дійсно надають необхідну допомогу. Такий аналіз слугуватиме основою розробки реформ у 2016 році, як це описано далі.

- До 31 травня 2016 року ми реформуємо програму соціальної допомоги з послуг ЖКГ шляхом (i) зменшення охоплення програмою пільг з тим, щоби нею користувалися лише категорії громадян, яким пільги продовжують надаватися без урахування середньомісячного доходу сім'ї у відповідності до Закону 76-III, (ii) злиття всіх програм допомоги з оплати енергоресурсів в єдину програму субсидій на послуги ЖКГ і (iii) переглянемо формулу розрахунку виплат за розширеною програмою надання субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, провівши консультації з експертами МВФ для того, щоби спрямувати допомогу найуразливішим сім'ям і забезпечити стимули для енергоефективності. Сукупні фінансові витрати для всіх соціальних програм, пов'язаних із споживанням енергоносіїв (пільги та субсидії) будуть встановлені на рівні 43 млрд гривень. Всі ці компоненти реформи будуть **структурним маяком** станом на кінець травня 2016 року.

D. Політика в енергетичному секторі

25. Ми досягли суттєвого прогресу у здійсненні узгодженої реформи енергетичного сектору:

- **Дефіцит Нафтогазу залишається у рамках програмних показників.** У 1 кв. 2015 року дефіцит сягнув 14.3 млрд. грн (0.7 % від річного ВВП), що є нижчим за програмний показник. Залишаємося відданими зобов'язанню утримувати дефіцит Нафтогазу нижче 3.1 процентів від ВВП у 2015 році.
- Незалежний діагностичний аналіз дебіторської заборгованості Нафтогазу був вчасно завершений Price Waterhouse Coopers за підтримки зовнішнього фінансування Агенції міжнародної допомоги Великої Британії (DFID). В продовження цієї роботи, Price Waterhouse Coopers працюватиме з Нафтогазом над рекомендаціями щодо поліпшення стягнення боргів та встановлення кількісних показників зменшення дебіторської заборгованості.
- Закон про ринок газу було прийнято Парламентом 8 квітня (структурний маяк на кінець квітня). Цей закон відкриває дорогу реструктуризації Нафтогазу через запровадження нової моделі ринку газу в Україні. Як очікується, закон вступить в дію з 1 жовтня 2015 року. Зараз ми активно працюємо над розробкою законодавчих документів, що супроводжуватимуть закон і дозволять йому працювати на повну силу.
- Міністерство соціальної політики розпочало інформаційну кампанію щодо допомоги по сплаті більш високих тарифів на комунальні послуги. Крім того було розгорнуто інформаційну кампанію з заощадження енергоресурсів.

26. Попри ці досягнення ми визнаємо, що треба зробити ще більше, щоби утримати Нафтогаз на шляху виконання визначених програмою цілей по дефіциту. Ми залишаємося відданими завданню поліпшити здатність Нафтогазу забезпечувати оплату виставлених ним рахунків. Хоча структурний маяк станом на кінець березня щодо затвердження Парламентом законодавчих змін про поліпшення збирання доходів

Нафтогазом не було виконано, Закон № 2214 було ухвалено 14 травня. Закон скасовує мораторій 2005 року на виконавче провадження проти енергетичних компаній, починаючи з 1 вересня 2015 року (і з 1 січня 2016 для «Енергоатому», нашої компанії ядерної енергетики). Закон про скасування мораторію на виконавче провадження для компаній з участю держави принаймні 25 %, які є боржниками Нафтогазу і його дочірніх компаній (Закон 2956), був ухвалений у якості **попереднього заходу** для затвердження перегляду програми, і набуде чинності після опублікування відповідного закону, але не пізніше 31 липня 2015 року. Ми сповнені рішучості не продовжувати термінів для скасування цих двох згаданих мораторіїв або повторного їх запровадження, як тільки їх відміна вступить в закону силу (у тому числі, і для «Енергоатому»).

27. Також ми маємо намір вжити додаткових заходів задля генерування достатніх потоків доходів для Нафтогазу, покращення прозорості і посилення ефективності енергетичного сектору. Такі заходи включають:

- До 31 серпня 2015 року ми переглянемо формулу щодо розподільчих рахунків, на які надходить оплата за централізоване тепlopостачання, для включення так званого «коригуючого коефіцієнта», що дозволяє Нафтогазу поступово збирати оплату заборгованості компаній теплокомуненерго, що утворилася з 1 листопада 2014 року.
- Також до 31 серпня 2015 року ми затвердимо підзаконні акти, необхідні для сприяння застосуванню нового закону про ринок газу. Цей закон дозволить забезпечити ціни на газ нижче міжнародного паритету протягом перехідного періоду до 2017 року і надати субсидії вразливим групам споживачів. Крім того, ми вживатимемо усіх необхідних кроків по зміні правил для того, щоб розподільчі рахунки продовжували працювати на газовому ринку.
- До 30 вересня 2015 року ми опублікуємо діагностичний аналіз дебіторської заборгованості Нафтогазу задля сприяння прозорості та належному управлінню. Такий аналіз міститиме конкретні цілі для Нафтогазу стосовно стягнення заборгованості та рекомендації щодо необхідних методів збору та вдосконалення законодавчої бази.
- Ми покращимо стягнення заборгованості Нафтогазом, порекомендувавши регулятору в енергетичному секторі переглянути до 31 серпня 2015 року певні види контрактів на продаж газу, які відтермінують той час, коли Нафтогаз зможе почати процедури по збиранню заборгованості зі сплати до наступного за звітним року.

Е. Урядування, бізнес клімат та реформа державних підприємств

28. Наша стратегія реформ, затверджена в грудні 2014 року, орієнтована на докорінну перебудову в сфері державного урядування та боротьбу з корупцією, покращення бізнес-клімату і реформу державних підприємств. Для втілення цих намірів у життя, нами було вжито низку заходів:

- Ми забезпечили створення Національного антикорупційного бюро (НАБ). Ми працюємо над посиленням механізму протидії відмиванню коштів (**структурний маяк** на кінець червня), і парламент ухвалив зміни до нормативно-правової бази стосовно

розкриття інформації про активи, які забезпечать подання високопосадовцями інформації про активи, щодо яких вони є кінцевими власниками або контролерами, а НАБ зможе розслідувати випадки неправдивого декларування

- Ми підтримали ініціативу створення посади Бізнес омбудсмена, де провідну роль відігравав ЄБРР. Ми виконуємо прийнятий в березні План дій з усунення регуляторних і законодавчих перешкод для встановлення сприятливого для економічного зростання бізнес клімату. Нещодавно Верховна Рада прийняла закони, що стосуються дерегуляції, спрощення ліцензування і захисту прав інвесторів
- Державна служба з питань регуляторної політики за сприяння Світового банку і зовнішніх експертів, розробляє методологію оцінки регулюючого впливу (OPV) законопроектів, яка буде використовуватися для запобігання надмірному регулюванню.
- Підрозділ в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі очолює ініціативи з реформування сектору державних підприємств (ДП). Було підготовлено перший звіт про фінансові ризики, пов'язані з діяльністю державних підприємств. Також був опублікований Річний звіт, що містить фінансові показники 100 найбільших держпідприємств. Крім того, був розроблений проект закону про корпоративне управління, а також втілюється новий порядок висування і призначення на посаду керівників держпідприємств незалежним комітетом. У травні уряд затвердив перелік 350 державних активів, які підлягають приватизації в 2015 році. Новий перелік включає в себе державні підприємства, які раніше не підлягали приватизації.

29. Ми і надалі налаштовані докладати зусиль для підвищення прозорості і поліпшення урядування. Зокрема:

- *Бізнес клімат.*
 - i. Кабінет Міністрів буде ухвалювати всі необхідні заходи для забезпечення повного виконання Плану дій з дерегуляції. Щомісячні звіти про хід виконання Плану після подання уряду будуть опубліковані на веб-сайтах Державної регуляторної служби та Кабінету Міністрів, після надання останньому таких звітів.
 - ii. Ми готуємося до широкомасштабного перегляду регуляторних норм, який включатиме (i) кодифікацію всіх норм, які впливають на бізнес; (ii) розробку переліку критеріїв для оцінки цих норм; та (iii) опрацювання рекомендацій щодо відміни, перегляду або залишення в дії певних норм. Уряд затвердить реформу і створює правове середовище шляхом затвердження постанови Кабінету Міністрів.
 - iii. Починаючи з жовтня 2015 року ми будемо забезпечувати, щоб всі нові законопроекти і проекти змін чинного законодавства містили кількісний аналіз

їх регуляторного впливу відповідно до методики ОРВ, затвердженої Державною регуляторною службою.

- iv. Кабінет міністрів забезпечить повномасштабне виконання нещодавно прийнятого закону про ліцензування підприємницької діяльності. Зокрема, до кінця липня органи ліцензування подадуть Кабінету Міністрів пропозиції щодо правил та умов, за яких видаватимуться ліцензії в межах їх компетенції. Затримка подання або затвердження цих правил і умов не буде основою для відмови у видачі ліцензії або для припинення діяльності підприємств.
- *Боротьба з корупцією.* Оскільки ключові правові та інституційні реформи вже завершені, ми рішуче переходимо до реалізації механізму боротьби з корупцією. Зокрема:
 - a. **Забезпечимо діяльність НАБ.** Ми створимо спеціальну функцію спеціалізованого антикорупційного прокурорського нагляду за розслідуваннями, здійснюваними НАБ, у відповідності до Закону "Про прокуратуру" та надамо НАБ вчасний доступ до необхідної інформації від інших державних органів до кінця вересня 2015 року (*структурний маяк*). Зокрема, ми забезпечимо:
 - i. Призначення керівника антикорупційної прокуратури і надання прокуратурі необхідного приміщення. Щоби забезпечити вчасний, справедливий і збалансований процес призначення, ми запровадимо наступні зміни до Закону "Про прокуратуру"
 - Щонайменше п'ять членів Конкурсної комісії для обрання керівника антикорупційної прокуратури та його\її заступників будуть запропоновані рішенням парламенту, з тим, щоби унеможливити ризики оскарження результатів відбору. Ці особи матимуть відмінну репутацію, високі професійні та моральні якості та користуватимуться авторитетом у суспільстві;
 - Як проміжний захід, поки буде запрацює кваліфікаційна комісія прокурорів, не більше, ніж п'ять членів вищезгаданої Конкурсної комісії будуть номіновані Генеральним Прокурором;
 - Конкурсну комісію очолить загальноновизнаний та шанований експерт з досвідом у боротьбі з корупцією, обраний парламентом як додатковий член Комісії;
 - Комісія подасть Генеральному Прокурору по кандидатурі на кожну із трьох посад (керівник та два заступника);
 - Закон "Про прокуратуру" не зазнаватиме змін стосовно процедур обрання керівника антикорупційної прокуратури та його\її заступників, інших антикорупційних прокурорів та

непрокурорського складу, інших, окрім тих, що зазначені вище, без попереднього погодження з МВФ.

- Угоду про технічні деталі, щоб забезпечити прямий електронний доступ НАБ до тих баз даних адміністративних і правоохоронних органів, які воно вважає необхідними для його діяльності, зокрема, баз даних Міністерства внутрішніх справ і Міністерства юстиції, а також податкових та митних адміністрацій. НАБ і Служба фінансового моніторингу узгодять електронний механізм, щоб уможливити Службу фінансового моніторингу (СФМ) оперативно відповідати на запити НАБ про надання інформації. У випадках, коли СФМ вважатиме поширення інформації з власної бази даних недоцільним, вона надаватиме обґрунтування НАБ.

Ми також забезпечимо повномасштабне функціонування НАБ до кінця січня 2016 року (*структурний маяк*). З цією метою буде вжито заходів для забезпечення:

- Надання необхідної інфраструктури (наприклад, офісного обладнання; програмного забезпечення; доступу до адміністративних, правоохоронних та комерційних баз даних; транспортних засобів; інструментів слідства) за відповідної підтримки у вигляді бюджетних асигнувань.
 - Діяльності гарячої лінії, включаючи бек-офіс для визначення справ, що потребують досудового розслідування.
- b. **Втілення механізму протидії відмиванню коштів.** До кінця грудня 2015 року НБУ розробить ризико-орієнтовані інструменти виїзного і безвиїзного нагляду для боротьби з відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом, націлені на ризики, пов'язані з внутрішнім політичними діячами, .
- c. **Запровадження до високопосадовців вимог про розкриття інформації про активи.** До кінця грудня 2015 року, Міністерство юстиції забезпечить, щоб претенденти та новопризначені посадовці, що обіймають посади високого рівня під юрисдикцією НАБ, подавали свої декларації про активи в електронному вигляді. Ці декларації будуть в прямому вільному доступі для громадськості на єдиному сайті незабаром після подання. Відповідно до законодавства всі високопосадовці надаватимуть інформацію про свої активи в електронному вигляді до кінця квітня 2016 року.
- d. **Інші заходи.** У майбутньому відповідно до результатів діагностичного дослідження від липня 2014 року і стратегії боротьби з корупцією на 2014-2017 роки уряд буде доповнювати зазначені вище заходи шляхом надання пріоритетності поданню законопроекту про Бізнес омбудсмена для забезпечення його відповідними повноваженнями та доступом до інформації, необхідної для

виконання його функцій, підготовки змін до нормативно-правової бази для повернення активів, в тому числі створення органу, відповідального за управління вилучених і конфіскованих активів, і створення механізму для забезпечення проходження спеціалізованими суддями навчання з питань розгляду корупційних справ.

Реформа судової системи. Відповідно до рекомендацій, що містяться у діагностичному звіті, підготованому в липні 2014 року, ми наполягатимемо на здійсненні заходів, спрямованих на посилення ефективності процесу правозастосування та доброчесності правових інститутів. Зокрема, наша програма реформ включатиме у себе наступні елементи: (i) реформа судової системи; (ii) фінансова ефективність; та (iii) ефективне виконання комерційних позовів. Ці реформи буде підкріплено низкою заходів:

- a) **Процедура виконання судового наказу про сплату та арешт коштів на рахунку.** До кінця грудня 2015 року буде прийнято Закон, що посилюватиме положення Цивільного процесуального кодексу щодо наказу про сплату заборгованості по внутрішніх транзакціях та накладення арешту на банківські рахунки (*змінений структурний "маяк"*). Зокрема, до положень про Порядок виконання наказу про сплату заборгованості будуть внесені зміни для того, щоб суттєво розширити перелік претензій, які виконуватимуться відповідно до цього порядку, спростити докази і забезпечити використання стандартизованих форм. Стосовно накладення арешту на банківські рахунки, нашою метою є ліквідувати «вузькі місця», які, як було з'ясовано, гальмують ефективність процедури у таких сферах як питання визначення, виявлення банківських рахунків боржника, обслуговування процесу, дотримання жорстких часових рамок, і відповідальності банків за недотримання вимог. До кінця грудня 2015 року ми завершимо розробку плану втілення цих нових положень. Закон вступить у дію відповідно до графіку, що надасть змогу провести оцінку результатів його запровадження та знизити ризик негативних наслідків.
 - b) **Професія приватного виконавця.** Ми продовжуватимемо роботу над законом, що запроваджуватиме професію приватного виконавця судових рішень, як зазначено в МЕФП від лютого 2015 року . Закон має бути прийнятий до кінця вересня 2015 року.
 - c) **Вища рада юстиції.** Ми будемо вживати заходів для зміцнення управління судовою системою шляхом здійснення наступних кроків до кінця вересня 2015 року: призначення членів Вищої ради юстиції в кількості, необхідній для забезпечення кворуму, і виділення Раді необхідних бюджетних асигнувань для виплати заробітної плати.
- **30.** Ми налаштовані ретельно реалізовувати стратегію реформування ДП. Це включає дії, необхідні для: (I) вдосконалення бюджетного нагляду, зокрема, шляхом покращення оцінки фінансових ризиків (II) здійснення комплексної політики власника та забезпечення чіткого розподілу функцій власника та регулятора, (III) посилення

корпоративного управління, у тому числі шляхом прийняття нового закону про корпоративне управління, (IV) пріоритизації підприємств, які підлягають реструктуризації та (v) здійснення прозорою приватизації визначених активів в середньостроковій перспективі. Конкретні короткострокові заходи включають:

- a. **Оцінка фіскального ризику держпідприємств.** Ми створимо міжвідомчу робочу групу, очолювати яку буде Міністерство фінансів за участю Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Основним завданням робочої групи буде (i) вдосконалення методології оцінки ризиків і визначення найбільших 30 держпідприємств з найвищими бюджетними ризиками, і (ii) перегляд фінансових планів цих ДП та інформування відповідних міністерств про аспекти фіскальних ризиків. Робоча група також інформуватиме Міністра фінансів про адекватність фінансових планів державних підприємств з найвищим ступенем ризику і рекомендуватиме заходи із зниження цих ризиків в якості внеску в бюджетний процес. Оновлення першого звіту про бюджетні ризики держпідприємств буде опубліковано на веб-сайті Міністерства фінансів і Міністерства економічного розвитку і торгівлі до кінця жовтня 2015 року.
- b. **Облік заборгованості:** До кінця серпня ми розширимо охоплення звітності держпідприємств з тим, щоб вона включала всю інформацію про заборгованість 50 найбільших компаній, як це було визначено в ході консультацій з співробітниками Фонду, та підготуємо інформацію про накопичену заборгованість станом на кінець 2013, кінець 2014 років, на березень та червень 2015 року.
- c. **Приватизація/Реструктуризація:** Ми розпочнемо виконання Стратегії реформування державних підприємств. Основні заходи на найближчу перспективу включають:
 - Завершення до кінця вересня 2015 року перегляду існуючого портфелю держпідприємств з метою визначення непрацюючих компаній для їх негайної ліквідації. Цей перегляд, підготовлений із залученням консультацій від експертів МВФ, визначатиме часові рамки ліквідації кожної з компаній із необхідними проміжними кроками, а також надаватиме попередні оцінки можливих видатків для бюджету та інших видатків, зумовлених ліквідацією, маючи на меті розпочати перші заходи з ліквідації до кінця 2015 року.
 - Підготовку за погодженням із профільними міністерствами до 31 серпня 2015 року списку з 10 держпідприємств, що є пріоритетними об'єктами приватизації. Ці компанії будуть обрані на основі аналізу співвідношення витрат та вигод.

Ґрунтуючись на цьому списку, ми сформуємо робочу групу, яка разом із Фондом державного майна (ФДМ) розроблятиме план дій з приватизації. Цей план визначатиме для кожного ДП основні параметри та умови процесу, в тому числі терміни відмови від власності, метод приватизації і проміжні кроки, які необхідно зробити. Плани дій для п'ятьох із зазначених компаній будуть затверджені рішенням ФДМ до кінця серпня 2015 року. Крім того, ми будемо прагнути затвердження постановою КМУ планів дій для двох компаній до кінця вересня 2015 року (**структурний маяк**).

- Підготовку переліку 10 держпідприємств, що становлять найбільший фіскальний ризик і мають бути реструктуровані шляхом, відмінним від приватизації, до кінця вересня 2015 року. Детальний план заходів з реструктуризації для 5 з цих компаній буде узгоджено за участю відповідного галузевого міністерства, Мінекономрозвитку та Міністерства фінансів до кінця січня 2016 року після консультацій з МВФ (**структурний маяк**).

d. Ми підготуємо зміни до законодавства, необхідні для сприяння цим заходам. Зокрема:

- Ми приймемо у липні 2015 року постанову уряду з дорученням провести зовнішній аудит принаймні 100 найбільших держпідприємств (за розміром активів або доходів).
- Ми приймемо до 30 вересня 2015 року постанову уряду для затвердження переглянутої методології розробки фінансових планів держпідприємств, що вимагатиме включення в них планів заходів на три роки, спрямованих на підвищення операційної ефективності
- Ми переглянемо необхідні зміни щодо політики оплати праці держпідприємств для кращого узгодження інтересів акціонерів і керівництва. У цьому зв'язку, ми також будемо прагнути до посилення законодавчої бази з метою підвищення прозорості і покращення корпоративного управління, в тому числі за рахунок створення наглядових рад на унітарних підприємствах.

III. Захисні механізми

31. У відповідності до рекомендацій Місії МВФ з оцінки захисних механізмів НБУ, ми вживаємо необхідних заходів для поліпшення урядування НБУ, посилення його автономії і механізмів внутрішнього контролю. Ми ухвалили зміни до Закону України

"Про Національний банк України", які стосуються питань урядування і автономії (Пар.8) і налаштовані на їх запровадження. Воно включатиме в себе – після реорганізації нової Ради НБУ - невідкладне створення аудиторського комітету. З метою вирішення питань внутрішнього контролю, НБУ створив у червні 2015 р постійно діючий кредитний комітет високого рівня для нагляду за кредитними операціями НБУ. Окрім того, новий процес надання позик та управління ними перебуває на етапі розробки та буде запроваджений у жовтні 2015 року. Стосовно обслуговування майбутніх фінансових зобов'язань, пов'язаних підтримкою бюджету, ми актуалізували відповідну угоду між Міністерством фінансів і НБУ. Крім того, тривають квартальні перевірки даних, результати яких своєчасно повідомляються МВФ..

IV. Моніторинг запровадження програми

32. Моніторинг втілення напрямків політики, передбачених програмою, буде і надалі здійснюватися через виконання попередніх заходів, дотримання кількісних критеріїв ефективності, індикативних цілей, постійно діючих критеріїв ефективності, структурних «маяків» та поквартальних переглядів, як це передбачено в нашому Листі про наміри 27 лютого 2015 року та в цьому Меморандумі . В Технічному Меморандумі про взаєморозуміння (ТМУ), що додається, визначені кількісні критерії ефективності та індикативні цілі програми. Виклад *попередніх заходів* та *структурних «маяків»* подається у Таблиці 1. Кількісні цільові показники станом на контрольні дати на період до кінця грудня 2015 року, а також критерій ефективності, що застосовується на постійній основі, вписані у Таблиці 2.

Таблиця 1. Україна: Попередні заходи і структурні «маяки»

<i>Попередні заходи</i>		
Прийняття Верховною Радою Закону № 2956, що відміняє мораторій від 2001 року на виконавче провадження для компаній, з часткою державної власності мінімум 25 відсотків, що мають заборгованість перед Нафтогазом та його дочірніми компаніями (Пар. 25 липневого МЕФП)		
Прийняття Верховною Радою Законів 2742 і 2743 для посилення урядування та автономії НБУ, як погоджено тз МВФ, та законодавчого забезпечення, щоби апеляція, подана до судових органів позичальниками, що класифікуються НБУ як пов'язані особи, щодо банку не перешкоджала згортанню банком надмірного кредитування інсайдерів (Пар.14 липневого МЕФП).	Виконано	18 червня 2015
Запропоновані нові структурні "маяки"		
	статус	Дата завершення
Прийняття Парламентом змін до законодавчих актів (згідно Пар.17) відповідно до домовленостей з експертами МВФ - для посилення режиму визнання юридичної особи банкрутом і законодавчого забезпечення стягнення заборгованості за кредитами, а також усунення податкових бар'єрів ((Пар.17 липневого МЕФП).		кінець березня 2016
Вжиття заходів для забезпечення повномасштабної діяльності Національного антикорупційного бюро, в тому числі що стосується його функції прокуратури. (Пар. 29 липневого МЕФП).		кінець січня 2016
Створення спеціалізованого підрозділу антикорупційної прокуратури, відповідального за нагляд за розслідування НАБ, у відповідності із Законом України «Про прокуратуру» [а також для уможливлення своєчасного доступу НАБ до відповідної інформації інших державних установ (Пар. 29 липневого МЕФП).		кінець вересня 2015
Прийняття постанови Кабінету міністрів України, що затвердить план заходів з приватизації п'яти державних підприємств з переліку підприємств, що є пріоритетними об'єктами для приватизації (Пар. 30 липневого МЕФП).		кінець вересня 2015
Угода про детальний план реструктуризації, підготований в консультаціях з експертами МВФ, щодо п'яти державних підприємств з найістотнішими фіскальними ризиками, укладена між відповідним секторальним міністерством, Міністерством економічного розвитку та торгівлі та Міністерством фінансів (Пар.30 липневого МЕФП).		кінець січня 2016 року
Прийняття Парламентом пакету пенсійної реформи, згідно з домовленостями з експертами МВФ, в якому будуть переглянуті параметри		кінець грудня 2015

солідарної системи з метою забезпечення її додаткової стабілізації, відмінені спеціальні пенсії і створені умови для прийняття накопичувальної системи, що доповнюватиме солідарну систему . (Пар. 24 липневого МЕФП).		
Реформа програму соціальної допомоги з послуг ЖКГ шляхом (і) зменшення охоплення програмою пільг з тим, щоби нею користувалися лише категорії громадян, яким пільги продовжують надаватися без урахування середньомісячного доходу сім'ї у відповідності до Закону 76-III , (ii) злиття всіх програм допомоги з оплати енергоресурсів в єдину програму субсидій на послуги ЖКГ і (iii) перегляд формулу розрахунку виплат за розширеною програмою надання субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, провівши консультації з експертами МВФ для того, щоб спрямувати допомогу найуразливішим сім'ям і забезпечити стимули для енергоефективності Сукупні фінансові витрати для всіх соціальних програм, пов'язаних із споживанням енергоносіїв (пільги та субсидії) будуть встановлені на рівні 43 млрд гривень. (Пар. 24 липневого МЕФП)		кінець травня 2016
Попередні структурні "маяки"	Статус	Дата виконання
НБУ і фінансовий сектор		
Прийняття Парламентом змін до Закону «Про Національний банк України» для посилення основи для урядування і автономії НБУ (лютневий МЕФП, пар.9).	Статус змінено на попередній захід. Виконано.	кінець квітня 2015
Доведення до відома банків Національним банком України про будь-які виявлені відхилення рівня ризику пов'язаних сторін на основі п. (i) та (ii), як представлено в лютневому МЕФП, пар.13.		кінець липня 2015
Судова влада/Виконання судових рішень		
Верховна Рада прийме закон про вибіркоче підвищення судового збору з метою подвоєння надходжень в реальному вираженні протягом 12 місяців (лютневий МЕФП, пар.35).	Виконано	кінець травня 2015 року
Верховна Рада прийме закон, що посилює положення Цивільного процесуального кодексу про виконання судового наказу про сплату заборгованості по внутрішніх трансакціях та про арешт коштів на банківських рахунках (лютневий МЕФП, пар. 35).		кінець грудня 2015 року (попередньо було на кінець серпня 2015 року)
Фіскальна політика		
Уряд підготує план вдосконалення адміністрування надходжень, спрямований на модернізацію Державної фіскальної служби. План передбачатиме реформу керівництва та інституційну реформу, що прояснить питання підзвітності податкового органу Міністру фінансів і скоротить велику кількість недостатньо ефективних посадовців, як викладено у пар. 25 лютневого МЕФП.	Виконано із запізненням 26 червня 2015 року	кінець квітня 2015
Державна фіскальна служба переведе усіх платників податків, що відповідають критеріям великих платників податків, до Інспекцій з		кінець грудня 2015

обслуговування великих платників податків (лютневий МЕФП, пар.22).		
Державна фіскальна служба запровадить у дію усі нові механізми, передбачені планом реформування адміністрування доходів (лютневий МЕФП, пар.25).		кінець грудня 2015
Підприємства державної форми власності		
Міністерство економічного розвитку і торгівлі у співробітництві з Міністерством фінансів підготує звіт про фіскальні ризики, пов'язані з діяльністю державних підприємств, як зазначено в лютневому МЕФП, пар. 36.	Виконано із запізненням 29 травня 2015 року	кінець квітня 2015
Уряд ухвалить широкомасштабну стратегію (підготовлену у співробітництві з експертами МВФ і Світового Банку) реформування сектору держпідприємств, як зазначено в лютневому МЕФП, пар. 36, включаючи заходи, необхідні для покращення бюджетного нагляду, розробки комплексної стратегії власності, вдосконалення корпоративного управління, пріоритизації держпідприємств з метою першочергової реструктуризації та покращення управління іншими державними активами.	Виконано	27 травня 2015
Урядування		
Реалізація заходів для встановлення Національного антикорупційного бюро (НАБ) (лютневий МЕФП пар. 32).	Виконано із запізненням 7 травня 2015 року	кінець квітня 2015
Посилення реалізації механізму протидії відмиванню коштів для попередження використання фінансового сектору для відмивання «корупційних доходів», включаючи (i) зміни нормативно-правової бази для забезпечення належного виконання вимог законодавства внутрішніми політичними діячами; (ii) розробку підрозділом фінансової розвідки (ПФР) системи допомоги фінансовим інститутам у визначенні внутрішніх політичних діячів та (iii) та здійснення дієвих кроків для налагодження співробітництва між НБУ, ПФР та НАБ (лютневий МЕФП пар.32).	Виконано із запізненням 20 липня	кінець червня 2015
Енергетичний сектор		
Прийняття Парламентом змін до законодавства для покращення збирання платежів НАК «Нафтогазу України». Ці зміни мають включати (i) відміну двох довготривалих мораторіїв (Закон 2711-IV/2005 та Закон 2864-III/2001), що захищають енергетичні та інші компанії від виконавчого провадження; і (ii) можливість відключати неплатників від мережі газопостачання (лютневий МЕФП, пар.28).	Статус змінено на попередній захід.	кінець березня 2015
Прийняття Парламентом нового Закону «Про ринок газу» (лютневий МЕФП, пар.28).	Виконано	9 квітня 2015
Проведення незалежного аудиту дебіторської заборгованості НАК «Нафтогаз України» (лютневий МЕФП, пар.28).	Виконано	30 червня 2015